

Niet zonder God verder

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Preek zondag 19 september 2021
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 19 september 2021, voorganger: ds. Niels de Jong

Exodus 33

Niet zonder God verder

Soms helpt het om te moeten kiezen. Dan worden de dingen duidelijk. Als je die kans krijgt voor een nieuwe baan, maar die is wel 300 kilometer van familie en vrienden... Als je gezegd wordt dat als je nog een keer voor de cocaïne kiest, je partner je verlaat... Of: die unieke kans, maar die wel maakt dat je je principes moet opgeven. In een mensenleven gebeurt het maar zelden dat je zo voor de keuze gesteld wordt. Vermoedelijk voor de meesten van ons komen de dingen nooit zo scherp te liggen, hoef je nooit echt te kiezen. Maar het helpt ons denk ik allemaal wel om zulke keuzes in je hoofd eens te maken. Om helder te krijgen wat je het belangrijkste vindt.

Bijvoorbeeld zo: weinigen van ons moeten door hun werk hun vriendschappen of familie of gezin opgeven. Maar het kan wel eens helpen om dat op scherp te zetten voor jezelf: 'als ik zou moeten kiezen tussen mijn baan of mijn vrienden... Of: als ik zou moeten kiezen tussen mijn baan en mijn gezin - wat zou ik dan kiezen?'. Waarschijnlijk zullen de meesten gelijk kiezen voor hun vrienden of gezin. Maar als je dat niet zo scherp hebt, kan je baan zomaar ten koste gaan van je vrienden of je gezin. Je zou zeker niet de eerste zijn...

E zo kan het ook helpen om je dit af te vragen om – als je gelovig bent – als ik zou moeten kiezen - tussen God en een mooie toekomst – wat zou ik dan kiezen? Als je niet helder hebt wat je zou kiezen, kun je - zonder dat je het doorhebt misschien al je kaarten zetten op die mooie toekomst van jezelf en God onderweg verliezen...

Maar ook als je jezelf niet echt als een gelovige beschouwt, maar meer als zoekend daarin. Dan kan zo'n vraag je helpen – ben ik nou op zoek naar God of zoek ik wat dingen van God, bv omdat ik denk dat hij me moet helpen aan die mooie toekomst? Gaat het me om God zelf of zoek ik gewoon een manier om veiliger/rustiger/prettiger/makkelijker/getroost te leven?

Als je een Hollander bent zoals ik, dan denk je: 'nou, daar hoeft toch niet tussen gekozen te worden? Dat kan toch ook gewoon allebei?' Dat lijkt wel zo. Bv. als je in ons land een duidelijke keuze maakt voor God, door je bv. te dopen zoals Riet en Linda doen, dan ben je niet gelijk je familie, je baan of je veiligheid of je toekomst kwijt zoals in sommige landen wel. Als je je daar laat dopen, dan lever je heel veel aan veiligheid en toekomst in. Hier ligt dat allemaal zo scherp niet. Dus zo hard en scherp ligt het hier niet.

En toch is het goed om jezelf met enige regelmaat af te vragen: *als* ik zou moeten kiezen, wat zou ik dan kiezen? God of veiligheid? God of rust? God of een rustige en gelukkige oude dag?

Over die keuze willen we vandaag nadenken vanuit Exodus 33. Eerst lezen we de eerste 17 verzen van dat hoofdstuk en daarna verkennen we die keuze nog verder. Even nog wat achtergrondinformatie: er is veel misgegaan in Exodus 32. De Israëlieten hebben met hun gouden kalf hun toekomst, hun vrijheid en de band met God op het spel gezet. God is woedend. En hoofdstuk 32 eindigt met een soort open einde. Het volk Israël moet afwachten of God nog verder met hen gaat. En daar pakken we de draad op.

We volgen al een heel aantal weken, maanden zelfs het bijbelboek Exodus onder de titel - een lange weg naar de vrijheid. En nu in hoofdstuk 33 lijken de Israëlieten de vrijheid wel te halen, maar God onderweg te verliezen.

Het blijkt dus in Exodus 33 dat God het volk Israël niet geheel afschrijft. Na alles wat er gebeurt is in Exodus 32, is het toch geen 'over en sluiten'. De beloofde toekomst in het beloofde land – dat blijft staan, ondanks die enorme schending van de afspraken door het volk. Een nieuwe kans. Maar - er verandert wel iets in Gods plannen. Waar eerst God van plan was zelf mee te gaan, wil hij nu een engel meesturen. Die zal de zaak afhandelen zoals is toegezegd. Een reden die God daarbij aangeeft is, dat dit waarschijnlijk ook beter is voor het volk Israël. In ieder geval een stuk veiliger. Want als het volk zich nog eens zo zou misdragen, weer de afspraken zou schenden, dan zouden ze er niet afkomen met wat waarschuwingen, maar dan zou God zich wel eens tegen het volk kunnen keren. Want God kan het niet hebben als mensen die hem lief zijn hun eigen leven en dat van hun nakomelingen vergooien. Dat maakt hem furieus – zo zit Hij nu eenmaal in elkaar. Zijn liefde, passie, gevoel is zo groot – dat hij niet neutraal en onverschillig kan blijven.

Je zou kunnen denken: *fair enough*. En hier kunnen de Israëlieten toch ook wel mee verder? Zo slecht loopt dat nog niet af.

Maar zo denken die Israëlieten er niet over. Zeker wel *fair enough* – ze snappen God zeker wel. Maar zo willen ze niet verder. En ze reageren met verdriet en berouw. Ze erkennen daarmee dat God in zijn recht staat, ze erkennen hun fouten. En ze doen hun sieraden af en laten zien dat het hun menens is. En die inkeer is een vraag aan God of het toch niet anders kan. Of Hij niet toch zelf mee wil gaan. Als God dit berouw ziet, zegt hij zijn beslissing in heroverweging te nemen. De Israëlieten blijven gedurende de tijd die ze moeten wachten hun berouw tonen.

Oprecht berouw, oprechte inkeer - dat raakt God dus. En dat lijkt me goed om daar even een streep onder te zetten. Mocht je denken dat je het verknald hebt met God. Dat je hem te lang genegeerd hebt, of te hard gefaald hebt, dat je gegrepen hebt naar de verkeerde middelen, in foute dingen, in verkeerde patronen. Spijt, inkeer - dat raakt God. Hij kan het niet over zijn hart verkrijgen om dat te negeren. Oprecht verdriet over wat er mis is gegaan - dan komt God weer met een nieuwe kans. Je ziet het zo vaak in de bijbel – bv. ook in het boekje Jona waar de Ninevieten tot inkeer komen. En de Ninevieten waren slechteriken, maar ze komen tot inkeer. Jona vind het maar niets dat God die Ninevieten spaart nu ze berouw hebben. Hij zegt tegen God: 'ik wist het wel: U bent een God di genadig is en liefdevol, geduldig en trouw en tot vergeving bereid'. Maar God antwoordt: 'zou Ik geen verdriet hebben om Nineve, die grote stad, waar meer dan honderdtwintigduizend mensen wonen die het verschil tussen links en rechts niet eens kennen, en dan nog al die dieren?'

De bijbel staat er vol mee dat je jezelf niet hoeft af te schrijven. Als je stopt met op de oude voet verder te gaan, als je spijt hebt van je fouten, als je werkelijk God erbij wilt, dan is God zo goed en genadig om je een nieuwe kans te geven.

Het verhaal gaat verder, op een gegeven moment gaat Mozes – mediator tussen God en het volk – weer het gesprek aan met God. Hij wil weten wat Gods besluit wordt – gaat God nu mee of niet? En in dat gesprek met Mozes vraagt God dan: willen jullie dan echt dat ik Zelf mee ga?

En dat is wat God vandaag aan ons allemaal vraagt: Is het je echt om Mij te doen, wil je dat ik Zelf met je meega? Wil je niet meer zonder Mij verder? En zij geven daar vandaag ook publiekelijk een antwoord op. Maar aan ons allemaal wordt ons ergens gevraagd: wil je dat ik zelf met je mee ga? is dat wat je wilt, gaat het je om Mij, en dat ik met je mee ga?

Het is een vraag, een uitnodiging. Geen verplichting, geen dwang.

En Mozes geeft een prachtig antwoord: 'als u niet zelf met ons meegaat, laat ons dan niet verder trekken'. Hij zegt daarmee: als u niet zelf met ons meegaat, kunnen we beter in dit bergland hier blijven, in deze woestijn. Zonder u verder, ook al bereiken we het vruchtbare Kanaän en ook al is daar een mooie plek voor ons - zonder u verder, dat echt niet. Kortom, de woestijn met God is beter dan het beloofde land zonder God.

Hier zijn we bij het geloof in zijn puurste vorm denk ik. Dat het je om God te doen is en niet om de dingen die God je geeft. Om een ander voorbeeld te noemen van dit pure geloof. Uit een ander klein profetenboekje - Habakuk – die aan het eind van zijn boekje schrijft. 'Al zal de vijgenboom niet bloeien, al zal de wijnstok niets voortbrengen, al zal de oogst van de olijfboom tegenvallen, al zal er geen koren op de akkers staan, al zal er geen schaap meer in de kooien zijn en geen rund meer binnen de omheining – toch zal ik juichen voor de Heer, jubelen voor de God die mij redt.'

Daar heb je dit pure, oprechte geloof in God ook. Ook al zou je niets van God krijgen in dit leven, ook al zou alles tegen zitten – toch vreugde in God vinden. Om God zelf en niet om wat Hij geeft. Zo zouden er meer voorbeelden te noemen zijn. Van mensen bij wie het vasthouden aan God soms meer moeilijkheden leek op te leveren dan dat er dingen beter gingen. Bij geen van die mensen was dit zuivere, oprechte geloof er altijd – zoals Mozes en de Israëlieten ook niet altijd dit oprechte, pure geloof hadden.

De bijbel staat er vol mee dat je jezelf niet hoeft af te schrijven.

Als je stopt met op de oude voet verder te gaan, als je spijt hebt van je fouten, als je werkelijk God erbij wilt, dan is God zo goed en genadig om je een nieuwe kans te geven.

Even een zijstap in dit verband. Ik heb wel eens deze verklaring gehoord waarom er in het Oude Testament maar zo weinig gesproken wordt over een leven na dit leven. Dit geloof in een leven na dit leven lijkt er in grote delen van het Oude Testament niet te zijn. Die verklaring daarvoor was om het geloof in God zuiver te houden. Zodat het de mensen van het Oude Testament zou gaan om God zelf, en niet zozeer om een beter leven in het hiernamaals. Eerlijk gezegd vind ik het geen gekke verklaring. Het geloof dat zich gedurende de bijbel ontwikkelt, verdiept, dat is een geloof dat puur en alleen om God gaat. En niet om een ticket naar de hemel, of een verzekering voor een prettige tijd later. Later toen het beeld van God groter, scherper, beter werd, toen kwam in de bijbel meer en meer het zich op een leven na dit leven naar voren.

Weer even terug naar de hoofdlijn – kies je voor God, ga je voor God om Hemzelf? Of is God een manier om je te verzekeren van een mooie toekomst, of juist van rust, of juist van het geluk dat het je – zo hoop je – oplevert? Dat is de vraag. God past er trouwens voor om zo gebruikt te worden – als middel om iets anders te verkrijgen. Daar past hij voor. Misschien wel daarom dat hij lang niet al onze gebeden verhoort – omdat we dan misschien nog wel sneller God zouden gebruiken om dingen van Hem te krijgen.

En het lijkt me alleszins begrijpelijk dat God daarvoor past. Jij en ik willen ook geen vriendschap waarbij die ander ons alleen maar handig vindt voor zijn netwerk. Jij en ik willen ook geen partner die ons alleen maar gebruikt om er zelf beter van te worden. Jij en ik willen dat die ander je zijn vriendschap of liefde geeft om wie je zelf bent. Mozes en het volk Israël – hier in hoofdstuk 33 – is het duidelijk dat het hen om God te doen is. En waar de Israëlieten zeer vaak een voorbeeld zijn van hoe het niet moet, zijn ze hier ons wel tot een goed voorbeeld. Ze reageren hier bewonderenswaardig goed. 'Als u niet met ons meegaat, laat ons dan niet van hier optrekken'.

Niet verder willen zonder God.

Dat is ook wat het betekent je te laten dopen. Dat je publiekelijk maakt dat je in God gelooft en dat je niet meer zonder hem verder wilt. Wat anderen daar ook van denken, wat er ook nog gaat gebeuren, of je veel meewind of juist veel tegenwind zult krijgen – je gaat niet meer verder zonder God. Je staat voor die keus, zoals Mozes hier ook gaat staan. 'Als u niet met ons meegaat, dan willen we niet verder'. Als we moeten kiezen tussen hier in de woestijn met U of zonder U naar het beloofde land, dan kiezen we voor U in de woestijn.

Ik denk niet dat we snel overschatten hoe belangrijk dit is. Want zo snel gaat God functioneren als een verzekering. Bv. als een reisverzekering – je wilt allemaal een beetje heelhuids reizen en veilig aankomen, maar mocht er onverhoopt iets misgaan, dan moet God dat herstellen. Daar betaal je toch voor met je godsdienstige plichten? En als God niet levert, tja, waarom zou je dan er nog investeren. Of God gaat functioneren als een levensverzekering – bij leven kun je er best zonder God, maar je vertrouwt erop dat er uitgekeerd gaat worden na je dood, en die uitkering bestaat dan uit een mooi en ongestoord eeuwig leven. Of God gaat functioneren als je probleemoplosser – in principe kun je meestal wel zonder hem, maar als er problemen zijn dan verwacht je wel dat hij de dingen komt oplossen. Als God zo voor je functioneert, dan kun je natuurlijk best af met een engel of met wat voor ander figuur dan ook. Als het maar voor je geregeld wordt.

Maar waarom zou je God dienen, geloven, gehoorzamen, eren, aanbidden – onafhankelijk ervan of het je iets oplevert? Dan doe je denk ik alleen als God je meer waard is, dan alles wat er te winnen valt in het leven. Als God Zelf je meer waard is, dan alles wat er te winnen valt in het leven. Dat je erachter komt dat je beter God kunt hebben en niets anders – dan dat je alles kunt hebben, met uitzondering van God.

De Israëlieten kwamen hierachter, plotseling, met een schok, toen ze, terwijl hun droom zou uitkomen, God dreigden te verliezen. Toen kwamen ze erachter dat God hen meer waard was dan hun veilige toekomst. En zo kunnen wij ontdekken – langzaam maar zeker, gaandeweg, of juist ook met een schok – dat we niet meer verder willen zonder God. Zelfs niet als je zonder Hem de rust, de veilige toekomst, kunt krijgen waar je al zo lang van droomt.

Ontdekken of je niet meer verder wilt zonder God – dat kost tijd. Dat kost moeite. Daarvoor moet je soms eerst onderuit gaan. Of misschien moeten de dingen die je zo groot en belangrijk maakt, eerst hun betovering verliezen. Maar vooral moet je onder de indruk komen van God zelf.

Misschien mag ik je vertellen hoe dat voor mij werkt. Wat mij persoonlijk betreft. Ik kan niemand bedenken die m'n geloof, vertrouwen, hoop, liefde meer waard is dan God... Alleen al op basis van dit bijbelboek Exodus. Dan zie ik Hem als degene die de mensen hoort schreeuwen om hulp die niemand wil horen. Dan zie ik hoe hij hen redt, helpt, eruit haalt. Ondanks al hun bezwaren, ondanks al hun geklaag – er doorheen haalt. En dan zie ik wat God zich allemaal op de hals haalt door zich met deze mensen te verbinden... Dan kan ik alleen maar concluderen dat God dit risico neemt, omdat hij zoveel liefheeft. Want als je liefhebt, dan durf je risico's te nemen. God neemt risico's. En als ik naar God kijk in het boek Exodus dan zie ik een onvergelykbare God, iemand die niet in een hokje te stoppen is, ook iemand met wie niet te spotten valt, je kunt geen loopje met Hem nemen. Hij heeft iets onvoorspelbaars, maar dan in de goede zin van het woord. Hij is roekeloos goed. Hij is boeiender, interessanter, veelzijdiger en trouwer dan ik eerst dacht. En God wordt alleen nog maar groter, mooier, veelzijdiger, genadiger als ik verder dan Exodus kijk, verder de bijbel door. En helemaal zie ik hem in het hart via Jezus.

In Jezus zie ik een God die alles wat kwaad, fout, oneerlijk is van de kant van de mensen op zich neemt. Uit liefde. En ook in Jezus zie ik die gevaarlijke goedheid, die roekeloze liefde, die ongelooflijke trouw, die afkeer van het kwaad, die uitgestoken hand om te redden. Als ik naar Jezus kijk, dan zie ik God Zelf. En als ik deze God zie, dan besef ik gelijk weer dat ik zonder deze God niet verder wil.

Het goede nieuws van Exodus 33 en bv. Ook 34 is, dat God ook verder wil met de Israëlieten. Na tussenkomst van mediator Mozes, geeft God zichzelf weer aan deze Israëlieten. Na alles wat er gebeurt is, geeft God zich gewonnen, Hij gaat weer mee. Hij is op het hart getrapt, maar toch gaat Hij mee. Zo is God – Hij wil uiteindelijk meegaan. Zo is God nog steeds. Ook ons verzekert God – na tussenkomst van mediator Mozes – ons dat Hij wil meegaan. Daar kun je van op aan.

Dat is ook goed om te beseffen als je vandaag gedoopt wordt. Natuurlijk zeggen jullie ja, en geven jullie aan niet meer zonder God verder te willen. Maar dat is niet het enige. Bij de doop zegt God ook: 'ik laat je niet zonder mij gaan'. Die doop is er het teken van dat Hij zich met je verbonden heeft, dat hij je niet uit Zijn hand laat vallen, dat Hij je trouw blijft. Nee, hij lost niet alles voor je op. Hij is niet op afroep beschikbaar. Je zult vast je vragen houden of die zullen later omhoog komen. Maar Hij verbindt zijn naam aan je. Hij gaat met je mee. Want Hij geeft om je. Niet om wat je voor hem kunt betekenen, maar om wie jij zelf bent.

En natuurlijk hopen en bidden we op geluk, rust, zegen, dat de dingen lukken, etc. En God is zo goed en genadig om te helpen, rust te geven, je te zegenen. Maar verwar die dingen nooit met God zelf. God uiteindelijk is groter, waardevoller, mooier dan wat dan ook. En als Hij zelf met je meegaat, dan heb je het beste en mooiste wat je maar kunt krijgen.

Amen.